WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (czwarta izba)

z dnia 1 lipca 2008 r. *

W sprawie T-276/04

Compagnie maritime belge SA, z siedzibą w Antwerpii (Belgia), reprezentowana przez D. Waelbroecka, adwokata,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, reprezentowanej początkowo przez É. Gippiniego Fourniera, P. Hellströma oraz F. Amata, a następnie przez É. Gippiniego Fourniera, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji 2005/480/WE z dnia 30 kwietnia 2004 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 82 WE (sprawy COMP/D/32.448 i 32.450) (streszczenie w Dz.U. 2005, L 171, s. 28), nakładającej na skarżącą grzywnę za domniemane nadużycia zbiorowej pozycji dominującej popełnione przez konferencję Cewal oraz, tytułem żądania ewentualnego, o obniżenie kwoty wspomnianej grzywny,

* Język postępowania: francuski.

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI
WSPÓLNOT EUROPEJSKICH (czwarta izba),

w składzie: O. Czúcz, prezes, J.D. Cooke (sprawozdawca) i I. Labucka, sędziowie,

sekretarz: K. Pocheć, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 20 listopada 2007 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

1 Na podstawie decyzji 93/82/EWG z dnia 23 grudnia 1992 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 85 traktatu EWG (IV/32.448 i IV/32.450: Cewal, Cowac, Ukwal) oraz art. 86 traktatu EWG (IV/32.448 i IV/32.450: Cewal) (Dz.U. 1993, L 34, s. 20) Komisja skazała pewne przedsiębiorstwa będące członkami konferencji linii żeglugowych Associated Central West Africa Lines (zwanej dalej „Cewal") na zapłatę grzywien z tytułu nadużycia zbiorowej pozycji dominującej. Z tego tytułu na skarżącą, Compagnie maritime belge SA, nałożono grzywnę w wysokości 9,6 milionów ECU.

2 Sentencja decyzji 93/82 brzmi następująco:

„Artykuł 1

[…]

Artykuł 2

W celu wyeliminowania głównego niezależnego konkurenta w ruchu przewozowym, o którym mowa, przedsiębiorstwa będące członkami konferencji linii żeglugowych Cewal nadużyły zbiorowej pozycji dominującej w następujący sposób:

— poprzez uczestnictwo we wprowadzaniu w życie porozumienia o współpracy z Ogefrem i kilkakrotne żądanie za pomocą różnych środków jego ścisłego przestrzegania,

— poprzez zmianę swych stawek przewozowych, odstępując od obowiązujących cen w celu oferowania stawek identycznych lub niższych od stawek głównego niezależnego konkurenta w przypadku statków wypływających w tym samym dniu lub w okolicznych datach (praktyka zwana fighting ships/»walczące statki«),

oraz

— poprzez zawarcie porozumień o lojalności narzuconych w 100% (w tym na towary sprzedawane franco statek), wykraczających poza przepisy art. 5 [ust.] 2 rozporządzenia (EWG) nr 4056/86, wykorzystując w sposób szczególny, opisany w niniejszej decyzji, »czarne listy« nielojalnych załadowców.

Artykuł 3

[…]

Przedsiębiorstwa będące członkami konferencji linii żeglugowych Cewal są także zobowiązane do położenia kresu naruszeniom stwierdzonym w art. 2.

Artykuł 4

[…]

Artykuł 5

Przedsiębiorstwom będącym członkami konferencji linii żeglugowych Cewal zaleca się dostosowanie treści zawartych przez nie umów o lojalności do art. 5 [ust.] 2, rozporządzenia (EWG) nr 4056/86.

Artykuł 6

Z tytułu naruszeń stwierdzonych w art. 2 nakłada się grzywny na przedsiębiorstwa będące członkami konferencji linii żeglugowych Cewal, z wyjątkiem przedsiębiorstw żeglugowych: Compagnie maritime zaïroise (CMZ), Angonave, Portline i Scandinavian West Africa Lines (Swal).

Grzywny te kształtują się następująco:

— Compagnie maritime belge: 9,6 milionów (dziewięć milionów sześćset tysięcy) ECU,

— Dafra Line: 200 000 (dwieście tysięcy) ECU,

— Nedlloyd Lijnen BV: 100 000 (sto tysięcy) ECU,

— Deutsche Afrika Linien-Woermann Linie: 200 000 (dwieście tysięcy) ECU.

Artykuł 7

Grzywny nałożone w art. 6 należy uiścić w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia niniejszej decyzji […].

[…]

Artykuł 8

Adresatami niniejszej decyzji są konferencje linii żeglugowych Cewal, Cowac i Ukwal oraz przedsiębiorstwa będące ich członkami, których wykaz znajduje się w załączniku I" [tłumaczenie nieoficjalne].

3 Skarżąca jest spółką holdingową grupy Compagnie maritime belge (CMB), która prowadzi działalność między innymi w sektorze armatury, zarządzania i wykonywania działań z zakresu żeglugi morskiej. W okresie właściwym dla okoliczności faktycznych sprawy, której dotyczyła decyzja 93/82, była ona członkiem Cewal, do której należały przedsiębiorstwa żeglugowe zapewniające obsługę regularnej linii pomiędzy z jednej strony portami Zairu (obecnie Republiki Kongo) i Angolą, a z drugiej strony portami Morza Północnego, z wyjątkiem Zjednoczonego Królestwa. Sekretariat Cewal znajdował się w Antwerpii (Belgia).

4 Skarżąca oraz Dafra-Lines A/S wniosły do Sądu skargi o stwierdzenie nieważności decyzji 93/82. Skargi te zostały oddalone w zakresie dotyczącym stwierdzenia naruszeń (wyrok z dnia 8 października 1996 r. w sprawach połączonych od T-24/93 do T-26/93 i T-28/93 Compagnie maritime belge transports i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1201, zwany dalej „wyrokiem Sądu w sprawie CMB"). Sąd jednakże obniżył wysokość nałożonych grzywien. W przypadku skarżącej grzywna została obniżona z 9,6 do 8,64 miliona ECU.

5 Skarżąca i Dafra-Lines wniosły odwołanie od wyroku Sądu. Wyrokiem z dnia 16 marca 2000 r. w sprawach połączonych C-395/96 P i C-396/96 P Compagnie maritime belge transports i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-1365 (zwanym dalej „wyrokiem Trybunału w sprawie CMB") Trybunał oddalił wszystkie zarzuty zawarte w odwołaniu, dotyczące stwierdzenia naruszeń w decyzji 93/82. Jednakże w pkt 142–147 Trybunał orzekł, że Sąd naruszył prawo, nakładając grzywny na poszczególnych członków Cewal w zależności od stopnia ich uczestnictwa w naruszeniach, podczas gdy jedynie Cewal była bezpośrednim adresatem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów (a członkowie

Cewal otrzymali jedynie kopię w celu umożliwienia im przedstawienia uwag) i w związku z tym była potencjalnym adresatem grzywny. W konsekwencji Trybunał, rozstrzygając ostatecznie spór, stwierdził nieważność art. 6 i 7 decyzji 93/82 dotyczących grzywien nałożonych na członków Cewal.

6 W następstwie wyroku Trybunału w sprawie CMB Komisja zwróciła skarżącej kwotę uiszczonej grzywny.

7 W dniu 15 kwietnia 2003 r. Komisja doręczyła skarżącej kolejne pismo w sprawie przedstawienia zarzutów (zwane dalej „pismem w sprawie zarzutów z 2003 r."), informując ją o zamiarze wydania nowej decyzji mającej na celu nałożenie na nią grzywny z tytułu naruszeń art. 82 WE, o których mowa w art. 2 decyzji 93/82, w zakresie w jakim w ramach kolejnych skarg skierowanych przeciwko Komisji nie stwierdzono nieważności dokonanych przez Komisję ocen odnoszących się do naruszeń i przedsiębiorstw, które w nich uczestniczyły.

8 Decyzją 2005/480/WE z dnia 30 kwietnia 2004 r. dotyczącą postępowania na podstawie art. 82 WE (sprawy COMP/D/32.448 i 32.450 — Compagnie maritime belge) (streszczenie w Dz.U. 2005, L 171, s. 28, zwaną dalej „zaskarżoną decyzją") Komisja nałożyła na skarżącą grzywnę w wysokości 3,4 milionów EUR z tytułu naruszeń art. 82 WE stwierdzonych w decyzji 93/82, to jest w motywach 20–27 w odniesieniu do porozumienia z Office zaïrois de gestion du fret maritime (zairskim urzędem ds. zarządzania frachtem morskim, zwanym dalej „Ogefrem"), w motywach 28 i 29 w odniesieniu do czarnych list i umów o lojalności, w motywie 32 w odniesieniu do „walczących statków" i w art. 2–5 sentencji wspomnianej decyzji.

Przebieg postępowania i żądania stron

9 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 8 lipca 2004 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.

10 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (czwarta izba) postanowił otworzyć procedurę ustną. W ramach środków organizacji postępowania skierował on do stron pytania na piśmie. Strony odpowiedziały na nie w wyznaczonych terminach.

11 Wystąpienia stron oraz ich odpowiedzi na pytania ustne Sądu zostały wysłuchane podczas rozprawy, która odbyła się w dniu 20 listopada 2007 r.

12 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;

— tytułem żądania ewentualnego, obniżenie kwoty grzywny;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

13 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

14 Na poparcie swej skargi skarżąca podnosi osiem zarzutów. Cztery pierwsze zarzuty mają na celu, tytułem żądania głównego, stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji i są oparte, po pierwsze, na naruszeniu zasady rozsądnego terminu i przepisów w sprawie przedawnienia, po drugie, na naruszeniu prawa do obrony, po trzecie, na okoliczności, że w wyroku w sprawie CMB Trybunał nie „ustalił w sposób nieodwołalny" nadużyć, i po czwarte, na „niewystarczającym uzasadnieniu i braku względów uzasadniających" zaskarżoną decyzję. Sąd zbada kolejno zarzuty pierwszy, trzeci, drugi i czwarty.

15 Cztery kolejne zarzuty mają na celu, tytułem żądania ewentualnego, obniżenie kwoty grzywny i są oparte na dyskryminacyjnym charakterze grzywny (zarzut piąty), jej nieproporcjonalnym charakterze (zarzut szósty), na okoliczności, że grzywna została nałożona z naruszeniem zwyczajowej praktyki Komisji (zarzut siódmy) i wreszcie na nadużyciu władzy (zarzut ósmy).

W przedmiocie żądań mających na celu stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji

W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu zasady rozsądnego terminu i przepisów w sprawie przedawnienia

— Argumenty stron

16 Skarżąca dzieli niniejszy zarzut na dwie części. Po pierwsze, twierdzi, że Komisja wydała zaskarżoną decyzję po upływie jakiegokolwiek rozsądnego terminu. Po drugie, uważa, że Komisja naruszyła przepisy rozporządzenia Rady (EWG) nr 2988/74 z dnia 26 listopada 1974 r. dotyczącego okresów przedawnień w postępowaniach i wykonywaniu sankcji zgodnie z regułami Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej dotyczącymi transportu i konkurencji (Dz.U. L 319, s. 1).

17 W odniesieniu do pierwszej części zarzutu skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja została wydana za późno, to jest ponad cztery lata po wydaniu wyroku Trybunału w sprawie CMB. To całkowicie niewytłumaczone opóźnienie Komisji jest nieuzasadnione w świetle art. 6 ust. 1 europejskiej konwencji praw człowieka (EKPC) i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej proklamowanej w dniu 7 grudnia 2000 r. w Nicei (Dz.U. 2000, C 364, s. 1), orzecznictwa wspólnotowego i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, mając zwłaszcza na uwadze wysoką kwotę grzywny, niezłożony charakter zaskarżonej decyzji (gdyż Komisja w decyzji 93/82 nie bada spornych naruszeń) i z uwagi na fakt, że opóźnienia nie można przypisać skarżącej. Ponadto zarówno zasada pewności prawa, jak i zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań stoją na przeszkodzie temu, by Komisja mogła opóźniać w nieskończoność wykonywanie swoich uprawnień. W takich okolicznościach obniżenie kwoty grzywny dokonane przez Komisję w celu uwzględnienia czasu trwania postępowania jest niewystarczające. Poza tym Komisja naruszyła prawo skarżącej do obrony, ponieważ

ani Cewal, ani skarżąca nie prowadzą już działalności w rozpatrywanym sektorze i w związku z tym nie są w stanie skutecznie się bronić z uwagi na trudność w odszukaniu pewnych dokumentów lub zadaniu pytań byłym pracownikom.

18 W odniesieniu do drugiej części zarzutu skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem rozporządzenia nr 2988/74. Bieg przewidzianego w tym rozporządzeniu pięcioletniego terminu przedawnienia od zakończenia naruszeń może być bowiem zawieszony lub przerwany tylko w przypadkach, które zostały w nim ściśle wyliczone. Zresztą przerwanie przedawnienia, które stanowi wyjątek od zasady pięcioletniego terminu przedawnienia, powinno być interpretowane w sposób zawężający (wyrok Sądu z dnia 19 marca 2003 r. w sprawie T-213/00 CMA CGM i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-913, pkt 484 i wyrok Trybunału z dnia 24 czerwca 2004 r. w sprawie C-278/02 Handlbauer, Zb.Orz. s. I-6171, pkt 40).

19 Tymczasem — ponieważ pismo w sprawie przedstawienia zarzutów z dnia 28 maja 1990 r., w związku z którym została wydana decyzja 93/82 (zwane dalej „pismem w sprawie zarzutów z 1990 r."), zostało skierowane do Cewal, a nie do skarżącej, która otrzymała tylko jego kopię w celu umożliwienia jej przedstawienia uwag jako członkowi Cewal (a nie jako potencjalnemu adresatowi decyzji nakładającej grzywny) — pismo w sprawie zarzutów z 1990 r. nie przerwało przedawnienia wobec skarżącej, która nie była przedsiębiorstwem „zidentyfikowanym" jako przedsiębiorstwo „biorą[ce] udział w naruszeniu" w rozumieniu art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/74. Podobnie jest mutatis mutandis w odniesieniu do pism sporządzonych po piśmie w sprawie zarzutów z 1990 r., jak żądania udzielenia informacji skierowane do skarżącej, a nie do Cewal. Tak samo, w odniesieniu do przedawnienia nie można powoływać się wobec skarżącej na decyzję 93/82, mimo że była ona skierowana do skarżącej i że stwierdzono jej nieważność w części dotyczącej grzywny, ponieważ grzywna jest jedyną istotną kwestią w zakresie przedawnienia.

20 W każdym razie rozporządzenie nr 2988/74 powinno być zdaniem skarżącej interpretowane w świetle nadrzędnych zasad prawa wspólnotowego, które mają pierwszeństwo nad prawem wtórnym, takich jak zasada pewności prawa, zasada poszanowania prawa do obrony lub zasada rozsądnego terminu (wyrok Trybunału z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie C-185/95 P Baustahlgewebe przeciwko Komisji, Rec. s. I-8417, pkt 29), z którymi nie jest zgodna długa bezczynność Komisji zaobserwowana przed ponownym otwarciem postępowania. W tym względzie nie można powoływać się na ww. wyrok w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji. Podczas rozprawy skarżąca ponadto podniosła, że rozwiązanie przyjęte we wspomnianym wyroku nie może zostać zastosowane w niniejszym przypadku z uwagi na to, że zaskarżona decyzja została wydana po wydaniu wyroku przez Trybunał i że w tym czasie Komisja nie przeprowadziła żadnego dochodzenia, ponieważ w zaskarżonej decyzji odwołała się po prostu do nadużyć ostatecznie stwierdzonych w decyzji 93/82.

21 Komisja uważa, że pierwszy zarzut jest bezzasadny. W skrócie, twierdzi ona, że zaskarżona decyzja została wydana z poszanowaniem przepisów rozporządzenia nr 2988/74 dotyczących przedawnienia. W odpowiedzi na skargę i w odpowiedzi na pytania pisemne Sądu Komisja powołuje się na ww. wyrok w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji (pkt 321–324) i podnosi, że w przypadku braku przedawnienia w rozumieniu rozporządzenia nr 2988/74 należy odrzucić wszelką możliwość zastosowania zasady rozsądnego terminu. Jednakże przy założeniu, że ta zasada znajduje zastosowanie i zakładając ponadto, że rozsądny termin nie został zachowany, Komisja twierdzi, że taka sytuacja nie uzasadnia stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, ponieważ skarżąca nie przedstawia dowodu na to, że miało miejsce naruszenie jej prawa do obrony. Obniżenie kwoty grzywny, jakie Komisja przyznała, nie podważa tego punktu widzenia.

— Ocena Sądu

22 Na wstępie należy stwierdzić, że zaskarżoną decyzję, która ma na celu wyłącznie, po pierwsze, nałożenie na skarżącą nowej grzywny na podstawie dokładnie takich samych naruszeń jak te, które zostały stwierdzone w decyzji 93/82, o kwocie obniżonej

w stosunku do początkowej grzywny uchylonej na mocy wyroku Trybunału w sprawie CMB, i po drugie, skorygowanie wad formalnych stwierdzonych we wspomnianym wyroku (motywy 1, 17, 41, 61 i 108 zaskarżonej decyzji), trzeba postrzegać jedynie jako decyzję nakładającą grzywnę w rozumieniu art. 19 ust. 2 rozporządzenia Rady (EWG) nr 4056/86 z dnia 22 grudnia 1986 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [81 WE] i [82 WE] do transportu morskiego (Dz.U. L 378, s. 4), a nie jako decyzję stwierdzającą naruszenie w rozumieniu art. 11 ust. 2 tegoż rozporządzenia. Nadużycia zostały bowiem stwierdzone przez Komisję w sposób ostateczny w tych częściach decyzji 93/82, których nieważności nie stwierdzono (zob. pkt 8 powyżej i pkt 55–60 poniżej).

23 Z przepisów rozporządzenia nr 2988/74 wynika, że w zakresie w jakim Komisja nakłada grzywnę, zaskarżona decyzja powinna była, pod rygorem niezgodności z prawem, zostać wydana z poszanowaniem przepisów w sprawie przedawnienia, które zostały w nim przewidziane. Należy zatem rozpocząć badanie zarzutu pierwszego od jego drugiej części i ustalić, czy w dniu wydania zaskarżonej decyzji, czyli w dniu 30 kwietnia 2004 r., doszło do przedawnienia na podstawie wspomnianego rozporządzenia.

24 Artykuł 1 rozporządzenia nr 2988/74 ustanawia w ust. 1 lit. b) pięcioletni termin przedawnienia w zakresie nakładania grzywien i kar z tytułu naruszeń, o których tu mowa. W przypadku naruszeń trwałych, jak w niniejszym przypadku, termin ten zaczyna biec od dnia, w którym naruszenie ustało (art. 1 ust. 2).

25 Na podstawie art. 2 rozporządzenia nr 2988/74 bieg przedawnienia ścigania ulega przerwaniu przez każdą czynność podjętą przez Komisję w celu dochodzenia lub ścigania naruszenia. Taką czynność może stanowić między innymi przesłanie pisemnych żądań udzielenia informacji [art. 2 ust. 1 lit. a)] lub pismo w sprawie przedstawienia zarzutów [art. 2 ust. 1 lit. d)], a takie przerwanie biegu przedawnienia stosuje się do wszystkich przedsiębiorstw lub związków przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu (art. 2 ust. 2).

26 Na podstawie art. 2 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/74 przedawnienie zaczyna biec na nowo podczas pięciu lat, licząc od każdego przerwania, w granicach okresu równego dwukrotnemu terminowi przedawnienia, czyli w ciągu dziesięciu lat w odniesieniu do rozpatrywanych naruszeń.

27 Ponadto termin przedawnienia zostaje przedłużony o okres, w którym przedawnienie jest zawieszone na podstawie art. 3 rozporządzenia nr 2988/74, czyli dopóki decyzja Komisji jest przedmiotem postępowania zawisłego przed Trybunałem (wyrok Trybunału z dnia 15 października 2002 r. w sprawach połączonych C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-8375, zwany dalej „wyrokiem Trybunału w sprawie PVC II", pkt 144–147; wyrok Sądu z dnia 20 kwietnia 1999 r. w sprawach połączonych od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94 Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, zwany wyrokiem w sprawie „PVC II", Rec. s. II-931, zwany dalej „wyrokiem Sądu w sprawie PVC II", pkt 1098 i 1101).

28 Należy zatem zbadać, po pierwsze, czy przestrzegany był pięcioletni termin przedawnienia, i po drugie, czy bieg przedawnienia został przerwany, a w przypadku odpowiedzi twierdzącej, czy Komisja przestrzegała także dziesięcioletniego terminu przedawnienia.

29 Należy przypomnieć, że zgodnie z decyzją 93/82 i w stosownych przypadkach ze stwierdzeniami dokonanymi przez Sąd w wyroku w sprawie CMB (pkt 241 i 242) porozumienie z Ogefrem obowiązywało do końca września 1989 r., a porozumienia o lojalności do końca listopada 1989 r. Wreszcie praktyka „walczących statków" została zakończona pod koniec listopada 1989 r. Z powyższego wynika, że termin przedawnienia rozpoczął bieg najwcześniej pod koniec września 1989 r.

30 W odniesieniu przede wszystkim do pięcioletniego terminu przedawnienia jego bieg został najpierw przerwany, na podstawie art. 2 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 2988/74, przez doręczenie Cewal pisma w sprawie zarzutów z 1990 r.

31 Skarżąca podważa prawdziwość tego stwierdzenia z uwagi na to, że nie była adresatem pisma w sprawie zarzutów z 1990 r. skierowanego do Cewal. Jednakże Sąd uważa, że taki argument nie może zostać uwzględniony. Zgodnie bowiem z brzmieniem art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/74 przerwanie biegu przedawnienia stosuje się do wszystkich przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu. W tym względzie niepodważalne jest, że skarżąca brała udział w naruszeniach, nawet jeśli nie została w ten sposób „zidentyfikowana" w piśmie w sprawie zarzutów z 1990 r. (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 16 listopada 2006 r. w sprawie T-120/04 Peróxidos Orgánicos przeciwko Komisji, Rec. s. II-4441, pkt 47).

32 Ponadto należy przypomnieć, że pisemne żądania udzielenia informacji — akty niezależne od pisma w sprawie przedstawienia zarzutów — przerywają bieg terminu przedawnienia, pod warunkiem że są konieczne dla celów dochodzenia lub ścigania naruszenia (ww. wyrok w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji, pkt 487). W tym względzie okoliczność, że wspomniane żądania zostały wystosowane po przesłaniu pisma w sprawie zarzutów z 1990 r., ma niewielkie znaczenie. Należy prima facie stwierdzić, że wspomniane żądania udzielenia informacji były konieczne dla celów dochodzenia i ścigania naruszenia. Zresztą skarżąca w żaden sposób nie podważyła w niniejszym przypadku faktu, że żądania udzielenia informacji, o których mowa, były konieczne. Wobec tego wspomniane żądania udzielenia informacji także przerwały bieg terminu przedawnienia.

33 Jeśli chodzi o decyzję 93/82, której nieważności nie stwierdzono w części obejmującej ustalenie uczestnictwa skarżącej — w rozumieniu art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/74 — w naruszeniach art. 82 WE, decyzja ta nadal wywołuje pełne skutki, między innymi w zakresie dotyczącym przerwania przedawnienia wobec skarżącej.

34 Pięcioletni termin przedawnienia uległ następnie zawieszeniu — na podstawie art. 3 rozporządzenia nr 2988/74 — podczas trwania postępowania w sprawie skargi na decyzję 93/82, tak przed Sądem, jak i przed Trybunałem (czyli na okres od dnia 19 marca 1993 r. do dnia 16 marca 2000 r., bez potrzeby wypowiadania się na temat okresu od dnia wydania wyroku Sądu w sprawie CMB do dnia wniesienia odwołania do Trybunału).

35 Po wydaniu wyroku Trybunału w sprawie CMB najdłuższym okresem do celów obliczenia terminu przedawnienia jest okres, który upłynął do momentu doręczenia skarżącej pisma w sprawie zarzutów z 2003 r. (w dniu 15 kwietnia 2003 r.). Okres ten, który wynosił około trzydzieści siedem miesięcy, jest krótszy od pięciu lat. Ponieważ żaden wynoszący ponad pięć lat okres nie upłynął od zaprzestania nadużyć po przerwaniu przedawnienia, należy stwierdzić, że pięcioletni termin przedawnienia został zachowany.

36 Następnie w odniesieniu do dziesięcioletniego terminu przedawnienia należy stwierdzić, że w niniejszym przypadku wciąż on jeszcze biegnie, ponieważ pismo w sprawie zarzutów z 1990 r. przerwało bieg przedawnienia. Tymczasem — ponieważ niemalże 14,5-letni okres upłynął od zaprzestania nadużyć, które w zależności od nadużycia nastąpiło pomiędzy końcem września 1989 r. a grudniem 1989 r., do doręczenia skarżącej zaskarżonej decyzji (w dniu 30 kwietnia 2004 r.), dziesięcioletni termin przedawnienia uległ zawieszeniu na czas postępowania w sprawie skargi na decyzję 93/82, czyli na okres około siedmiu lat.

37 Z powyższego wynika, że w związku z tymi, iż okres — z pominięciem okresu zawieszenia — pomiędzy końcem stwierdzonych nadużyć a wydaniem zaskarżonej decyzji nie przekroczył dziesięciu lat, dziesięcioletni termin przedawnienia w rozumieniu art. 2 ust. 3 rozporządzenia nr 2988/74 także został zachowany.

38 W związku z tym zaskarżona decyzja została wydana zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 2988/74.

39 A zatem obecnie należy zbadać możliwość zastosowania do niniejszej sprawy zasady rozsądnego terminu. Taka zasada, powtórzona jako element zasady dobrej administracji, w art. 41 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, obowiązuje w każdym wspólnotowym postępowaniu administracyjnym (wyrok Sądu z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie T-67/01 JCB Sernice przeciwko Komisji, Rec. s. II-49, pkt 36).

40 Strony nie zgadzają się co do kwestii, czy zasada rozsądnego terminu ma zastosowanie w niniejszym przypadku (zob. pkt 20 i 21 powyżej).

41 W ww. wyroku w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji (pkt 324) Sąd orzekł, że rozporządzenie nr 2988/74 wprowadziło całościową regulację określającą szczegółowo terminy, w jakich Komisja ma prawo, nie naruszając podstawowego wymogu pewności prawa, nakładać grzywny na przedsiębiorstwa, których dotyczą postępowania w sprawie stosowania wspólnotowych reguł konkurencji. Z uwagi na istnienie takiej regulacji należy odrzucić wszelkie rozważania związane z obowiązkiem wykonywania przez Komisję uprawnień do nakładania grzywien w rozsądnym terminie. Trybunał, rozpatrując odwołanie, potwierdził implicite (postanowienie Trybunału z dnia 28 października 2004 r. w sprawie C-236/03 P Komisja przeciwko CMA CGM i in., niepublikowane w Zbiorze, pkt 35) wyżej wspomnianą ocenę dokonaną przez Sąd.

42 Należy stwierdzić, że rozwiązanie zastosowane w ww. wyroku w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji, potwierdzone przez Trybunał we wspomnianym postanowieniu, może być w pełni przeniesione na grunt niniejszego przypadku. Skarżące w ww. wyroku w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji ograniczyły się bowiem do powołania się na naruszenie zasady rozsądnego terminu na poparcie podniesionego przez nie zarzutu mającego na celu uchylenie grzywien, które zostały na nie nałożone, lub obniżenia ich kwoty, a nie w celu uzyskania stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji. Jako że zaskarżona decyzja jest decyzją nakładającą grzywnę w rozumieniu art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 4056/86 (zob. pkt 22 powyżej), niniejszy zarzut mający na celu stwierdzenie jej nieważności zmierza w rzeczywistości do uchylenia grzywny, jaką ona nakłada. Ponadto Komisja wydała zaskarżoną decyzję z zachowaniem

terminów przedawnienia przewidzianych w rozporządzeniu nr 2988/74. W takich okolicznościach nie ma żadnego powodu, aby nie uwzględnić rozwiązania przyjętego przez Sąd w ww. wyroku w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji.

43 W odniesieniu do argumentów, skądinąd dopiero co podniesionych przez skarżącą (zob. pkt 20 powyżej), zmierzających do odrzucenia zastosowania do niniejszej sprawy rozwiązania przyjętego w ww. wyroku w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji, należy stwierdzić, że nie wytrzymują one próby analizy. Co się tyczy odwołania do zasady pewności prawa, należy przypomnieć, że rozporządzenie nr 2988/74 wyraźnie uwzględnia w motywie drugim konieczność zapewnienia pewności prawa, wprowadzając właśnie zasadę przedawnienia (ww. wyrok w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji, pkt 322). W odniesieniu do zasady poszanowania prawa do obrony należy przypomnieć, że dopóki nie upłynie termin przedawnienia przewidziany w rozporządzeniu nr 2988/74, każde przedsiębiorstwo lub związek przedsiębiorstw, których dotyczy dochodzenie w zakresie konkurencji na podstawie rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 1962, 13, s. 204), pozostaje w niepewności co do wyniku tego postępowania i ewentualnego nałożenia sankcji lub grzywien. A zatem przedłużenie tej niepewności jest nierozłącznie związane z postępowaniami prowadzonymi na podstawie rozporządzenia nr 17 i nie stanowi samo w sobie naruszenia prawa do obrony (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawach połączonych T-5/00 i T-6/00 Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied i Technische Unie przeciwko Komisji, Rec. s. II-5761, pkt 91, mający zastosowanie przez analogię do dochodzeń prowadzonych na podstawie rozporządzenia nr 4056/86 i nieuchylony w tej kwestii przez Trybunał).

44 W odniesieniu do argumentu skarżącej przedstawionego podczas rozprawy i powtórzonego pod koniec pkt 20 powyżej należy stwierdzić, że żaden fragment rozporządzenia nr 2988/74 nie może być przywołany na poparcie takiego argumentu, który w związku z tym należy oddalić.

45 Ponadto w odniesieniu do zastosowania reguł konkurencji przekroczenie rozsądnego terminu może stanowić przyczynę stwierdzenia nieważności tylko w przypadku decyzji stwierdzającej naruszenia, o ile zostało ustalone, że brak poszanowania tej zasady naruszył prawo do obrony zainteresowanych przedsiębiorstw. Oprócz tego szczególnego przypadku nieprzestrzeganie obowiązku wydania decyzji w rozsądnym terminie nie ma wpływu na ważność postępowania administracyjnego (ww. wyrok Sądu w sprawie Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektronisch Gebied i Technische Unie przeciwko Komisji, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo).

46 Ponadto decyzja wydana przez Komisję ze względów słuszności, zgodnie z obecnie utrwaloną i przyjętą przez sąd wspólnotowy praktyką, w sprawie obniżenia kwoty grzywny z uwagi na długość postępowania wchodzi w zakres przysługującego tej instytucji uznania w zakresie ustalania grzywien i nie może podważyć niezastosowania w niniejszym przypadku zasady rozsądnego terminu (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji, pkt 325).

47 Z powyższego wynika, że w związku z tym, iż mimo opóźnienia w wydaniu przez Komisję zaskarżonej decyzji terminy przedawnienia w rozumieniu rozporządzenia nr 2988/74 zostały zachowane, zasada rozsądnego terminu nie może znaleźć zastosowania.

48 Bez konieczności zbadania w ramach niniejszego zarzutu twierdzenia, jakie skarżąca opiera na rzekomym naruszeniu jej prawa do obrony, o którym mowa w pkt 17 powyżej, które zostanie zbadane w ramach zarzutu trzeciego (zob. pkt 78 poniżej), należy oddalić zarzut pierwszy jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na braku nieodwracalnego stwierdzenia nadużyć w wyroku Trybunału w sprawie CMB

— Argumenty stron

49 Skarżąca zarzuca zasadniczo Komisji, że nie zbadała ponownie w zaskarżonej decyzji prawdziwości naruszeń ustalonych w decyzji 93/82 z uwagi na to, że „nie podlegają już one zaskarżeniu" (motyw 48 zaskarżonej decyzji). A zatem nie do pomyślenia jest, aby nie istniała możliwość podważenia samych podstaw zaskarżonej decyzji.

50 Po pierwsze, wyroki przywołane przez Komisję w zaskarżonej decyzji w odniesieniu do powagi rzeczy osądzonej przysługującej wyrokom Trybunału i Sądu w sprawie CMB są nietrafne. Aby móc się powołać na powagę rzeczy osądzonej, wyrok Trybunału powinien — według skarżącej — dotyczyć tych samych stron, tych samych zarzutów, a przede wszystkim tego samego aktu (wyrok Sądu z dnia 12 grudnia 1996 r. w sprawach połączonych T-177/94 i T-377/94 Altmann i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-2041, pkt 50–52). Otóż w niniejszym przypadku zaskarżony akt jest aktem odrębnym od decyzji 93/82. Ponadto w ramach postępowania w sprawie skargi na decyzję 93/82 nie podniesiono „wielu zarzutów". Wreszcie oddzielne wydanie zaskarżonej decyzji na podstawie decyzji 93/82, wydanej dwanaście lat wcześniej, nie może zostać dopuszczone.

51 Po drugie, jako że prawo konkurencji wchodzi „zasadniczo w zakres prawa karnego", a „prawa podstawowe mające zastosowanie do prawa karnego […] stosuje się do postępowań kończących się nałożeniem grzywien przewidzianych w prawie konkurencji" (wyrok Trybunału z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-199/92 P Hüls przeciwko Komisji, Rec. s. I-4287, pkt 150, zbieżny z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka), z „mających zastosowanie ogólnych zasad", a także w szczególności z art. 49 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i art. 15 Paktu praw obywatelskich i politycznych Narodów Zjednoczonych wynika, że zastosowanie powinno znaleźć

prawo najkorzystniejsze. Zgodnie z sentencją tempus regit actum zgodność z prawem zaskarżonego aktu powinna być zatem oceniana w świetle okoliczności faktycznych i prawnych istniejących w dniu wydania aktu. Tymczasem od momentu wydania decyzji 93/82 znajdujące zastosowanie prawo uległo zasadniczym zmianom na korzyść skarżącej. Według skarżącej zasada pewności prawa, na którą powołuje się Komisja, nie może stanowić przeszkody dla uwzględnienia przez Komisję tej zmiany. Przeciwnie, zgodnie z zasadą nulla poena sine lege, „istotnie związanej z zasadą pewności prawa", a także art. 7 europejskiej konwencji praw człowieka i art. 49 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej miała ona obowiązek uwzględnienia tej zmiany.

52 Po trzecie, wiele okoliczności faktycznych, które miały miejsce po wydaniu decyzji 93/82, doprowadziło do ustalenia błędnego charakteru pierwotnych oskarżeń, a zatem nie mogą one zostać pominięte przez Komisję.

53 Po czwarte, niedokładny charakter pierwotnych zarzutów uniemożliwił skarżącej ich podważenie.

54 Komisja uważa, że żaden argument przywoływany na poparcie niniejszego zarzutu nie jest zasadny. Argumenty te prowadzą, z naruszeniem zasad powagi rzeczy osądzonej i pewności prawa, do podważenia rozwiązania przyjętego w wyrokach Trybunału i Sądu w sprawie CMB, a także ważności części decyzji 93/82, których nieważności nie

stwierdzono, w szczególności części stwierdzających sporne nadużycia. Podważa ona następnie karny charakter wspólnotowego prawa konkurencji i rzekomo korzystną dla skarżącej zmianę tego prawa.

— Ocena Sądu

55 Należy najpierw przypomnieć, że Trybunał uznał podstawowe znaczenie, jakie zasada poszanowania powagi rzeczy osądzonej ma zarówno we wspólnotowym porządku prawnym, jak i w krajowych porządkach prawnych. Dla zapewnienia stabilności prawa i stosunków prawnych, jak też prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości istotne jest, aby orzeczenia sądowe, które stały się prawomocne po wyczerpaniu przysługujących środków odwoławczych lub po upływie przewidzianych dla tych środków terminów, były niepodważalne (wyroki Trybunału: z dnia 30 września 2003 r. w sprawie C-224/01 Köbler, Rec. s. I-10239, pkt 38 i z dnia 16 marca 2006 r. w sprawie C-234/04 Kapferer, Zb.Orz. s. I-2585, pkt 20).

56 Ocena okoliczności faktycznych i prawnych nabiera ostatecznie powagi rzeczy osądzonej, o ile okoliczności te zostały rzeczywiście lub nieodzownie rozpatrzone w wyroku i nie zostały objęte stwierdzeniem nieważności części tego wyroku (wyrok Sądu w sprawie PVC II, pkt 77; zob. także podobnie wyrok Sadu z dnia 28 lutego 2002 r. w sprawie T-308/94 Cascades przeciwko Komisji, Rec. s. II-813, pkt 70).

57 W konsekwencji okoliczności faktyczne lub prawne rzeczywiście lub nieodzownie rozpatrzone w wyrokach Trybunału i Sądu w sprawie CMB, w zakresie w jakim nie zostały one objęte stwierdzeniem nieważności części wyroku Sądu w sprawie CMB, uzyskały powagę rzeczy osądzonej. Z powyższego wynika, że wszystkie strony

postępowania, które doprowadziło do wydania wyroku Trybunału w sprawie CMB, w tym zarówno skarżąca, jak i Komisja, nie mogą ponownie podważać tego, co wcześniej zostało osądzone.

58 Powołanie się przez skarżącą na ww. wyrok w sprawie Altmann i in. przeciwko Komisji nie może podważyć tego wniosku. Jak to bowiem zresztą zauważa Komisja, wspomniany wyrok został wydany w kontekście zarzutu niedopuszczalności, podczas gdy dopuszczalność niniejszego zarzutu nie jest podważana. Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Altmann i in. przeciwko Komisji wpisujący się w ramy utrwalonego orzecznictwa, zgodnie z którym powaga rzeczy osądzonej wiążąca się z wyrokiem Trybunału może stanowić przeszkodę dla dopuszczalności późniejszej skargi tylko wtedy, gdy te dwie skargi odnoszą się do tych samych stron, dotyczą tego samego przedmiotu i są oparte na tej samej przyczynie (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 19 września 1985 r. w sprawach połączonych 172/83 i 226/83 Hoogovens Groep przeciwko Komisji, Rec. s. 2831, pkt 9 i z dnia 22 września 1988 r. w sprawach połączonych 358/85 i 51/86 Francja przeciwko Parlamentowi, Rec. s. 4821, pkt 12; wyrok Sądu z dnia 8 marca 1990 r. w sprawie T-28/89 Maindiaux i in. przeciwko KES, Rec. s. II-59, pkt 23), nie ma zatem znaczenia dla niniejszej sprawy.

59 Należy także przypomnieć, że zgodnie z zasadą pewności prawa akty instytucji wspólnotowych korzystają z domniemana zgodności z prawem i wywierają skutki prawne do czasu ich wycofania, stwierdzenia ich nieważności w ramach postępowania w sprawie skargi o stwierdzenie nieważności lub uznania ich za nieważne w wyniku wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym lub zarzutu niezgodności z prawem (wyrok Trybunału z dnia 5 października 2004 r. w sprawie C-475/01 Komisja przeciwko Grecji, Zb.Orz. s. I-8923, pkt 18 i nast.). Ponadto zasada pewności prawa uniemożliwia podważenie ostatecznego charakteru aktów instytucji wspólnotowych po wygaśnięciu terminu do wniesienia skargi na te akty, przewidzianego w art. 230 WE, i to nawet w ramach zarzutu niezgodności z prawem podniesionego wobec wspomnianych wyroków (wyroki Trybunału: z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie C-178/95 Wiljo, Rec. s. I-585, pkt 19 i z dnia 15 lutego 2001 r. w sprawie C-239/99 Nachi Europe, Rec. s. I-1197, pkt 29; zob. także podobnie wyrok Trybunału z dnia 9 marca 1994 r. w sprawie C-188/92 TWD, Rec. s. I-833, pkt 16).

60 A zatem części decyzji 93/82, których nieważności nie stwierdzono i które nie podlegają już zaskarżeniu, stanowią ostatecznie część wspólnotowego porządku prawnego i wywierają wszelkie skutki prawne. Jest tak między innymi w przypadku fragmentów decyzji 93/82 dotyczących uczestnictwa skarżącej w stwierdzonych nadużyciach, ponieważ uchylenie grzywny (czyli jedynie art. 6 i 7 sentencji decyzji 93/82) przez wyrok Trybunału w sprawie CMB, ze względów czysto proceduralnych, w żaden sposób nie wpływa na zgodność z prawem tych fragmentów decyzji 93/82. Ta zgodność z prawem nie jest skądinąd podważana przez skarżącą.

61 Z powyższego wynika, że argument skarżącej, zgodnie z którym podczas postępowania w sprawie skargi na decyzję 93/82 nie zostały podniesione inne zarzuty, należy oddalić jako bezzasadny. Uwzględnienie takiego argumentu doprowadziłoby bowiem do podważenia, z naruszeniem zasady pewności prawa, części decyzji 93/82, które stały się ostateczne.

62 Z powyższego wynika także, że Komisja miała prawo oprzeć zaskarżoną decyzję na tych częściach decyzji 93/82, których nieważności nie stwierdzono, aby nałożyć na skarżącą grzywnę tytułem sankcji za nadużycia, jakie zostały wobec niej stwierdzone w tej decyzji.

63 W tym względzie ani rozporządzenie nr 4056/86, ani rozporządzenie nr 17 nie wykluczyły wyraźnie formalnie oddzielnego wydania, na dwóch różnych podstawach prawnych, dwóch odrębnych aktów, to jest aktu stwierdzającego naruszenie (w przypadku rozporządzenia nr 4056/86 na podstawie jego art. 11 ust. 1) i aktu nakładającego grzywnę (na podstawie art. 19 ust. 2 tegoż rozporządzenia).

64 Ponadto okoliczność, że upłynęło dwanaście lat pomiędzy wydaniem decyzji 93/82 a wydaniem zaskarżonej decyzji, jest bez znaczenia, ponieważ ta ostatnia decyzja została wydana z zachowaniem terminów przedawnienia w świetle rozporządzenia nr 2988/74.

65 Jeśli chodzi o argument skarżącej dotyczący rzekomo karnego charakteru wspólnotowego materialnego prawa konkurencji i odpowiadającej mu konieczności uwzględnienia przez Komisję w zaskarżonej decyzji rzekomo korzystnej dla skarżącej zmiany tego prawa, to także należy go oddalić.

66 Błędne jest bowiem założenie tego argumentu. Ze sformułowania art. 19 ust. 4 rozporządzenia nr 4056/86 wynika, że nawet grzywny nakładane na podstawie tego przepisu nie mają charakteru karnego. Poza tym zostało orzeczone, że skuteczność wspólnotowego prawa konkurencji zostałaby poważnie naruszona, gdyby przyjęto tezę, że prawo konkurencji wchodzi w zakres prawa karnego (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 18 września 2003 r. w sprawie C-338/00 P Volkswagen przeciwko Komisji, Rec. s. I-9189, pkt 97). Należy ponadto zauważyć, że ww. wyrok w sprawie Hüls przeciwko Komisji, na który powołuje się skarżąca, jest bez znaczenia w niniejszej sprawie, ponieważ we wspomnianym wyroku Trybunał orzekł jedynie, że zasadę domniemania niewinności stosuje się do postępowań w sprawie naruszenia reguł konkurencji mających zastosowanie do przedsiębiorstw, które mogą doprowadzić do wymierzenia grzywien i kar (pkt 150). Wreszcie należy stwierdzić, że skarżąca nie przedstawiła żadnego innego ważnego argumentu na poparcie swej tezy, którą w związku z tym należy oddalić.

67 Z powyższego wynika, że argument skarżącej należy oddalić bez konieczności badania, czy reguły konkurencji, w świetle których sporne naruszenia zostały stwierdzone i ukarane w decyzji 93/82, zostały złagodzone czy też nie z korzyścią dla skarżącej w okresie, jaki upłynął od momentu wydania wyroku Trybunału w sprawie CMB, który potwierdził analizę przeprowadzoną w decyzji 93/82 w odniesieniu do stwierdzenia naruszeń, do wydania zaskarżonej decyzji. Pomocniczo należy zauważyć, iż nawet przy założeniu, że prawo konkurencji zmieniło się w sposób korzystny dla skarżącej, czego ta ostatnia w żaden sposób nie wykazuje, nie można — pod rygorem naruszenia zasady pewności prawa i zasady powagi rzeczy osądzonej — wzruszyć części decyzji 93/82 stwierdzających naruszenia i uczestnictwo skarżącej we wspomnianych naruszeniach.

68 W odniesieniu do argumentu skarżącej dotyczącego rzekomych nowych okoliczności faktycznych, jakie wystąpiły od wydania decyzji 93/82, należy orzec, że zakładając, iż takie okoliczności faktycznie miały miejsce, nie mogą one zostać uwzględnione z uwagi na zasadę powagi rzeczy osądzonej mającą zastosowanie także do Komisji oraz zasadę pewności prawa, a także ze względu na fakt, że złożone oceny dokonane przez Komisję, zwłaszcza w dziedzinie konkurencji, należy analizować jedynie w świetle dowodów, jakimi dysponowała ona w momencie ich dokonywania (wyrok Sądu z dnia 28 marca 2000 r. w sprawie T-251/97 T. Port przeciwko Komisji, Rec. s. II-1175, pkt 38).

69 Wreszcie argument dotyczący rzekomo niedokładnego charakteru pierwotnych zarzutów, który przybiera jedynie postać twierdzenia, także należy oddalić, ponieważ skarżąca nie wykazała, że jej sytuacja mogłaby być odmienna, gdyby pierwotne zarzuty nie były według niej niedokładne.

70 Z powyższego wynika, że należy oddalić zarzut trzeci jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na naruszeniu prawa do obrony

— Argumenty stron

71 Skarżąca utrzymuje, że naruszenie prawa do obrony zostało popełnione z uwagi na to, że Komisja odmówiła, pomimo zmian prawa w „podstawowych kwestiach", przedyskutowania prawdziwości nadużyć i ograniczyła się do rozpatrzenia grzywny. Tymczasem skarżąca z uwagi na to, że otrzymała tylko „kopię w celu umożliwienia przedstawienia uwag" pisma w sprawie zarzutów z 1990 r., nie miała w tym czasie możliwości bronienia się, tak jakby to uczynił bezpośredni adresat pisma w sprawie przedstawienia zarzutów i podmiot, na który można potencjalnie nałożyć grzywnę. Ponieważ Trybunał uchylił grzywnę, która została nałożona na skarżącą w decyzji 93/82, z tego względu, że pismo w sprawie zarzutów z 1990 r. nie było do niej adresowane, Komisja miała zatem obowiązek ponownego wszczęcia postępowania w całości, wysyłając do skarżącej „kompletne" pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, czyli pozwalając jej na przedyskutowanie naruszeń stwierdzonych w decyzji 93/82. Pismo w sprawie zarzutów z 2003 r. nie spełniło więc swej funkcji, która polega

na dostarczeniu przedsiębiorstwom wszystkich informacji koniecznych do umożliwienia im skutecznego skorzystania z prawa do obrony przed wydaniem przez Komisję ostatecznej decyzji (wyrok Trybunału z dnia 31 marca 1993 r. w sprawach połączonych C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i od C-125/85 do C-129/85 Ahlström Osakeyhtiö i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-1307, I-1594, pkt 42).

72 Komisja twierdzi, że skarżąca — w przeciwieństwie do innego przedsiębiorstwa, które zaskarżyło decyzję 93/82, będąc także jej adresatem — postanowiła podnieść te argumenty w ramach postępowania w sprawie skargi na decyzję 93/82 tylko w odniesieniu do grzywny, wykazując w ten sposób, że uważa, że w owym czasie broniła się skutecznie w odniesieniu do stwierdzenia naruszeń. Następnie utrzymuje ona, że zasada pewności prawa uniemożliwia skarżącej podniesienie tych argumentów w ramach niniejszego postępowania i powołuje się w tym zakresie na wyrok Trybunału w sprawie PVC II (pkt 73), zgodnie z którym postępowanie mające na celu zastąpienie aktu, którego nieważność stwierdzono, może być ponownie podjęte tylko w zakresie, w jakim wystąpiła niezgodność z prawem. Zasada ta powinna mieć zastosowanie a fortiori w niniejszym przypadku, ponieważ w wyroku Trybunału w sprawie CMB została stwierdzona nieważność decyzji 93/82 tylko w odniesieniu do części dotyczącej grzywien. Wreszcie Komisja podnosi, że w niniejszej sprawie początkowa wada formalna została usunięta, gdyż skarżąca była adresatem pisma w sprawie zarzutów z 2003 r. informującym ją o tym, że może zostać na nią nałożona grzywna indywidualna.

— Ocena Sądu

73 W niniejszym zarzucie skarżąca twierdzi, że fakt, iż miała w pełni możliwość podważenia prawdziwości naruszeń podczas postępowania w sprawie skargi na

decyzję 93/82, ale podobno nie podczas postępowania administracyjnego poprzedzającego wydanie wspomnianej decyzji, stanowi naruszenie jej prawa do obrony podczas postępowania administracyjnego, które doprowadziło do wydania zaskarżonej decyzji.

74 Podczas rozprawy skarżąca została zapytana, w jakim stopniu mogłaby się ona lepiej bronić, gdyby była bezpośrednim adresatem pisma w sprawie zarzutów z 1990 r., w porównaniu do sytuacji, w której była broniona przez Cewal jako członek konferencji linii żeglugowych. Otóż skarżąca nie dostarczyła żadnej przekonywającej odpowiedzi. Ograniczyła się ona bowiem do powołania się na kompromis, który według niej charakteryzował całą linię obrony stowarzyszenia zawodowego, którego członkowie, będący konkurentami, mają różne, a nawet rozbieżne, interesy. Sąd uważa, że takiego ogólnego argumentu nie można uznać za przekonywający w niniejszym przypadku, ponieważ właśnie w interesie wszystkich członków Cewal, bez wyjątku, było podważenie istnienia naruszeń stwierdzonych przez Komisję w piśmie w sprawie zarzutów z 1990 r.

75 Na skarżącej spoczywa bowiem obowiązek dostarczenia namacalnego dowodu, że jej sytuacja mogłaby być inna, czyli że decyzja 93/82 mogłaby mieć inną treść w zakresie stwierdzenia nadużyć, które zostały jej przypisane, gdyby umożliwiono jej przedstawienie uwag jako bezpośredniemu adresatowi pisma w sprawie zarzutów z 1990 r., a nie jako adresatowi kopii tego pisma. W tym względzie należy przypomnieć, że skarżąca otrzymała formalne wezwanie nie tylko do przedstawienia uwag na piśmie dotyczących pisma w sprawie zarzutów z 1990 r., z której możliwości rzeczywiście skorzystała, ale także do uczestnictwa w rozprawie administracyjnej, która miała miejsce z jej udziałem w dniu 22 października 1990 r.

76 W każdym razie zakładając nawet, że skarżąca nie miała możliwości bronienia się w sposób optymalny w zakresie stwierdzenia naruszeń podczas pierwotnego postępowania administracyjnego, czego nie wykazała, to rzekome naruszenie jej prawa do obrony nie może być skutecznie przywoływane w ramach niniejszej sprawy, ponieważ decyzja 93/82 stała się ostateczna w zakresie dotyczącym stwierdzenia

naruszeń. Należy bowiem przypomnieć (zob. pkt 59–61 powyżej), że zasada pewności prawa stoi na przeszkodzie podważeniu części decyzji 93/82, których nieważności nie stwierdzono.

77 Ponadto należy podkreślić, że pismo w sprawie zarzutów z 2003 r. określa skarżącą jako adresata grzywny. Skarżąca obszernie na nie odpowiedziała, podważając naruszenia, jeśli chodzi o ich stwierdzenie, jednakże nie podnosząc najmniejszego argumentu wiążącego się w mniejszym lub większym stopniu z niniejszym zarzutem. Zarzuty uwzględnione przez Komisję w zaskarżonej decyzji są dokładnie takie same jak zarzuty zawarte w piśmie w sprawie zarzutów z 2003 r. (które są z kolei identyczne z zarzutami uwzględnionymi w decyzji 93/82). Skarżąca ponadto skorzystała z przesłuchania przed funkcjonariuszem ds. przesłuchań. Zaproponowano jej dostęp do akt sprawy. Mogła ona zatem formalnie skorzystać ze swego prawa do obrony. Wbrew temu, co twierdzi skarżąca, pismo w sprawie zarzutów z 2003 r. spełniło zatem w pełni swą funkcję.

78 Wreszcie w odniesieniu do rzekomego naruszenia prawa do obrony skarżącej przywołanego w ramach niniejszego zarzutu i wynikającego z okoliczności, że skarżąca nie była w stanie odszukać dawnych dokumentów lub byłych pracowników z uwagi na czas, jaki upłynął od wydania decyzji 93/82 (zob. pkt 17 powyżej), należy stwierdzić, że skarżąca także nie dostarcza dowodu takiego naruszenia ani nie wskazuje szczegółowo, jakie dokumenty lub zeznania byłyby jej przydatne. Należy przypomnieć ponadto, że skarżąca nie skorzystała z zaproponowanej jej możliwości udostępnienia akt sprawy (motyw 49 zaskarżonej decyzji), choć — jak wskazała Komisja podczas rozprawy — znajdują się tam wszystkie dokumenty. W każdym razie wydaje się, że rzekomo brakujące dokumenty, do jakich skarżąca czyni aluzję, dotyczą prawdziwości nadużyć. Tymczasem z uwagi na to, że nadużycia te zostały ostatecznie stwierdzone w decyzji 93/82, ich prawdziwość nie może być ponownie rozpatrywana pod rygorem naruszenia zasad powagi rzeczy osądzonej i pewności prawa.

79 Z powyższego wynika, że należy oddalić zarzut drugi jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu czwartego, opartego na niewystarczającym uzasadnieniu zaskarżonej decyzji i braku względów uzasadniających tę decyzję

— Argumenty stron

80 Skarżąca zasadniczo utrzymuje, że zaskarżona decyzja jest niewystarczająco uzasadniona z uwagi na fakt, że Komisja nie udowodniła ani pozycji dominującej Cewal, ani istnienia żadnego z trzech rzekomych zidentyfikowanych nadużyć, ani wywierania przez nie na rynku skutku w postaci wykluczenia w rozumieniu art. 82 WE. Ponadto zaskarżona decyzja nie umożliwia Sądowi skontrolowania zasadności i kwoty grzywny w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania.

81 Komisja zasadniczo odpowiada, że niniejszy zarzut, związany z zarzutem drugim i pokrywający się z zarzutem trzecim, należy oddalić. Ma on bowiem na celu ponowne rozpatrzenie — z oczywistym naruszeniem terminów do wniesienia skargi oraz zasad pewności prawa i powagi rzeczy osądzonej — nie tylko zasadności części decyzji 93/82, których nieważności nie stwierdzono, ale także części wyroków Trybunału i Sądu w sprawie CMB, które są ostateczne i w których zostały oddalone zarzuty mające na celu stwierdzenie nieważności ustaleń zawartych w decyzji 93/82 dotyczących nadużyć, jakich dopuściła się skarżącą.

— Ocena Sądu

82 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem obowiązek uzasadnienia stanowi istotny wymóg proceduralny, który należy odróżnić od kwestii zasadności uzasadnienia wchodzącej w zakres materialnej legalności spornego aktu. W tym kontekście uzasadnienie, jakiego wymaga art. 253 WE, powinno być dostosowane do danego aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała akt, pozwalając

zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji oraz bronić swych praw, a sądowi dokonać jej kontroli (wyroki Trybunału: z dnia 13 marca 1985 r. w sprawach połączonych 296/82 i 318/82 Niderlandy i Leeuwarder Papierwarenfabriek przeciwko Komisji, Rec. s. 809, pkt 19 i z dnia 19 września 2002 r. w sprawie C-114/00 Hiszpania przeciwko Komisji, Rec. s. I-7657, pkt 62). W przypadku decyzji wydanej na podstawie art. 82 WE zasada ta wymaga, aby zaskarżona decyzja wskazywała okoliczności faktyczne, od których zależy uzasadnienie prawne aktu, a także rozważania, które doprowadziły ją do wydania decyzji (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 30 stycznia 2007 r. w sprawie T-340/03 France Télécom przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-107, pkt 57, odwołanie nie dotyczyło tego punktu).

83 W rzeczywistości niniejszy zarzut jest oparty na domniemaniu, zgodnie z którym Komisja powinna była ponownie zbadać sprawę w odniesieniu do stwierdzenia naruszeń. Tymczasem zaskarżona decyzja jest decyzją nakładającą grzywnę w rozumieniu art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 2988/74 (zob. pkt 22 powyżej). Wymagane uzasadnienie dotyczące grzywny jest przedstawione w motywach 67–111 zaskarżonej decyzji. Poza tym podejście przyjęte w zaskarżonej decyzji, polegające na oparciu jej w celu nałożenia grzywny na częściach decyzji 93/82 odnoszących się do ustalenia nadużyć, których nieważności nie stwierdzono i które stały się ostateczne, zostało uznane za zasadne w ramach oceny zarzutu trzeciego. Ponadto jasne jest, że podejście to zostało wyjaśnione przez Komisję w sposób wymagany prawem. Z lektury zaskarżonej decyzji (motywy 17 i 41), a także pisma w sprawie zarzutów z 2003 r. (zwłaszcza motyw 27) wynika bowiem, że w odniesieniu do prawdziwości nadużyć popełnionych przez skarżącą Komisja odwołała się bez żadnych zastrzeżeń do części decyzji 93/82 odnoszących się do ustalenia wspomnianych naruszeń, których streszczenie jest zawarte w zaskarżonej decyzji (motywy 21–40). W zaskarżonej decyzji (motywy 42–46) Komisja wskazała także, że te części decyzji 93/82, których nieważności nie stwierdzono, stały się ostateczne na podstawie zasad pewności prawa i powagi rzeczy osądzonej.

84 Nie ulega zatem wątpliwości, że skarżąca miała możliwość zapoznania się ze wszystkimi względami uzasadniającymi zaskarżoną decyzję. Należy ponadto stwierdzić, że Sąd miał w pełni możliwość przeprowadzenia kontroli zgodności z prawem zaskarżonej decyzji.

85 Z powyższego wynika, że zaskarżona decyzja jest wystarczająco uzasadniona.

86 W tych okolicznościach należy oddalić zarzut czwarty jako bezzasadny.

W przedmiocie żądań, podniesionych tytułem ewentualnym, mających na celu obniżenie kwoty nałożonej grzywny

W przedmiocie zarzutu piątego, opartego na dyskryminacyjnym charakterze grzywny

— Argumenty stron

87 Skarżąca utrzymuje, że nałożenie na nią niemalże całości grzywny stanowi dyskryminację. Grzywnę należało także nałożyć na Compagnie maritime du Congo (zwane dalej „CMDC"), dawniej Compagnie maritime zaïroise (zwane dalej „CMZ"), które na podstawie podziału towarów przewidzianego w art. 3 lit. e) rozporządzenia nr 4056/86 odniosło największe korzyści z nadużyć z uwagi na jego przeważający udział w puli dochodów. Zresztą przynależność przewodniczącego i sekretarza generalnego Cewal do zespołu zarządzającego przedsiębiorstwem skarżącej, usytuowanie sekretariatu generalnego Cewal w tym samym budynku co budynek skarżącej, praktyki, które rzekomo zapewniły zdecydowaną przewagę skarżącej, przywoływane w zaskarżonej decyzji, nie są przekonywającymi powodami. Cewal stanowiła bowiem odrębną jednostkę od swych członków i wszelkie jej decyzje były podejmowane jednomyślnie lub większością dwóch trzecich głosów jej członków. Powód dotyczący uzyskania przez skarżącą kontroli nad Dafra-Lines i Deutsche Afrika Linien-Woermann Linie także nie jest przekonywający. Daty uzyskania kontroli nie zbiegają się bowiem z okresem, w którym skarżąca popełniła podnoszone nadużycia. Co się tyczy sprzedaży lub przeniesienia praw CMZ na rzecz skarżącej lub Cewal, chodziło tylko o krótkoterminowe porozumienia pomiędzy skarżącą a CMZ, w trakcie których ta ostatnia nadal

w pełni wykonywała swą rolę operatora morskiego. CMZ ponownie zaczęła używać swych własnych statków w 1993 r. Praktyka ta miała zresztą miejsce po zaprzestaniu podnoszonych nadużyć. W okresie, w którym zostały popełnione nadużycia, CMZ zapewniała regularną obsługę linii. Wreszcie CMDC jest jedynym członkiem Cewal wciąż działającym na trasie Europa–Zair (obecnie Republika Konga). Poza tym przyjęte przez Komisję podejście, zgodnie z którym skarżąca zajmowała kluczową pozycję w ramach Cewal i jej zachowania miały wyjątkowo znaczący wpływ na rynek, jest sprzeczne z praktyką Komisji i teorią zbiorowej pozycji dominującej. Wreszcie CMDC w momencie wydania zaskarżonej decyzji nie znajdowało się już w trudnej sytuacji finansowej, która uzasadniała nienałożenie na nią przez Komisję grzywny w decyzji 93/82, podczas gdy sama skarżąca doświadczała takich trudności.

88 W związku z powyższym „jedyny wzgląd uzasadniający", podany w motywie 88 zaskarżonej decyzji na poparcie nienałożenia grzywny na CMDC, zgodnie z którym żaden członek Cewal „nie mógł twierdzić, że znajduje się w sytuacji identycznej z sytuacją, w jakiej znajdowało się CMZ […] [które] musiało pozbyć się swych statków i nie zajmowało się już transportem morskim", nie jest przekonywający. To właśnie skarżąca znajduje się obecnie w takiej sytuacji, nie posiadając już statków i nie zajmując się już transportem morskim. Rozumowanie Komisji uzasadniałoby więc przeciwne rozwiązanie, a mianowicie nałożenie grzywny właśnie na CMDC, a nie na skarżącą.

89 Skarżąca podnosi poza tym, że Komisja przyznała, iż uwzględniła rok 2003 jako rok odniesienia do celów ustalenia kwoty grzywny, a nie rok 1992. W takich okolicznościach Komisja powinna była zbadać dyskryminacyjny charakter grzywny w 2004 r.

i uwzględnić fakt, że CMDC prowadzi obecnie działalność w rozpatrywanym sektorze i nie doznaje już trudności, które odprowadziły Komisję do nienałożenia na nią grzywny w decyzji 93/82.

90 Podobnie Komisja nie może skutecznie powoływać się na wyrok Sądu w sprawie CMB, w którym Sąd orzekł w odniesieniu do sytuacji z 1992 r., aby oddalić zarzut dotyczący równego traktowania. Przeciwnie, pkt 237 wyroku Sądu w sprawie CMP zastosowany do sytuacji skarżącej w 2004 r. powinien doprowadzić do zwolnienia skarżącej z jakiejkolwiek grzywny, ponieważ skarżąca nie prowadzi już działalności, o której mowa.

91 Komisja podważa te argumenty.

— Ocena Sądu

92 Należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem zasada równego traktowania jest naruszona tylko wtedy, gdy porównywalne sytuacje są traktowane w różny sposób lub różne sytuacje są traktowane w identyczny sposób, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (wyroki Sądu: z dnia 29 listopada 2005 r. w sprawie T-62/02 Union Pigments przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-5057, pkt 155 i 156; z dnia 6 grudnia 2005 r. w sprawie T-48/02 Brouwerij Haacht przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-5259, pkt 108 i z dnia 5 grudnia 2006 r. w sprawie T-303/02 Westfalen Gassen Nederland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4567, pkt 152).

93 W niniejszym przypadku skarżąca twierdzi, że została potraktowana w sposób dyskryminacyjny w stosunku do innych przedsiębiorstw będących członkami Cewal,

a w szczególności w stosunku do CMDC, na które nie nałożono grzywny, mimo że w momencie wydawania zaskarżonej decyzji znajdowało się ono w podobno porównywalnej sytuacji do sytuacji skarżącej w czasie, gdy została wydana decyzja 93/82.

94 W tym względzie Sąd przypomina, że jeśli przedsiębiorstwo naruszyło swoim własnym zachowaniem art. 82 WE, nie może ono uniknąć kary na tej podstawie, że inne podmioty gospodarcze nie zostały ukarane grzywną, kiedy — jak ma to miejsce w niniejszej sprawie — sytuacja tych podmiotów nie stała się nawet przedmiotem postępowania przed sądem wspólnotowym (zob. w odniesieniu do przedsiębiorstw, które naruszyły art. 81 WE, ww. wyroki w sprawach: Ahlström Osaheyhtiö i in. przeciwko Komisji, pkt 197; Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied i Technische Unie przeciwko Komisji, pkt 430 i Peróxidos Orgánicos przeciwko Komisji, pkt 77).

95 W każdym razie należy stwierdzić, że w ramach wykonywania prawa do nieograniczonego orzekania na podstawie art. 21 rozporządzenia nr 4056/86, w rozumieniu art. 229 WE, Sąd nie ma obowiązku obniżenia kwoty grzywny nałożonej na skarżącą w celu uwzględnienia rzekomej dyskryminacji zastosowanej do skarżącej w porównaniu z CMDC.

96 Po pierwsze bowiem, nie można stwierdzić, że skarżąca i CMZ znajdowały się w porównywalnych sytuacjach w momencie wydania decyzji 93/82. W tym względzie wystarczy przypomnieć, że stopień udziału skarżącej w naruszeniach był bardziej istotny. Poza tym sytuacja finansowa i handlowa CMZ różniła się zdecydowanie od sytuacji skarżącej w momencie wydania decyzji 93/82, tak że Komisja nie naruszyła zasady równego traktowania, nakładając na skarżącą wyższą grzywnę niż na innych członków Cewal i nie nakładając grzywny na CMZ.

97 Po drugie, podobieństwo sytuacji, na jakie powołuje się skarżąca w ramach niniejszego zarzutu, jest związane ze zmianą jej własnej sytuacji, jaka zaszła po stwierdzeniu w decyzji 93/82 naruszeń. Jednakże taka zmiana nie może zostać uwzględniona w zaskarżonej decyzji, której celem jest finansowe ukaranie naruszeń stwierdzonych ostatecznie w decyzji 93/82. Komisja była zobowiązana uwzględnić nową sytuację skarżącej, co skądinąd uczyniła, tylko do celów przestrzegania maksymalnego progu wynoszącego 10% obrotów, w rozumieniu art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 4056/86, uzyskanych w roku obrotowym poprzedzającym wydanie zaskarżonej decyzji (motyw 111 zaskarżonej decyzji).

98 Należy zatem oddalić zarzut piąty jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu szóstego, opartego na nieproporcjonalnym charakterze grzywny

— Argumenty stron

99 Na poparcie niniejszego zarzutu skarżąca podnosi cztery zastrzeżenia.

100 Po pierwsze, stwierdzone naruszenia nie są poważne. W tym względzie według skarżącej w okresie, w którym zostały popełnione nadużycia, udział Cewal w rynku zmniejszył się z korzyścią dla udziału konkurenta, Cewal została oskarżona o stosowanie cen za niskich, a nie za wysokich, a właściwy rynek był „mikroskopijny".

101 Po drugie, skarżąca twierdzi, że nowy charakter skazania za nadużycie zbiorowej pozycji dominującej wymagał — zgodnie z diametralnie różną zwyczajową praktyką Komisji i orzecznictwa — nałożenia tylko symbolicznej grzywny. Skarżąca podkreśla także nowy, aż do chwili obecnej, charakter podnoszonych nadużyć, to jest zasadniczo okoliczność, że nadużycie związane z porozumieniem z Ogefrem stanowi pierwszy przypadek nadużycia, które przybrało postać presji wywieranej na zagraniczny rząd, że nadużycie związane z praktyką „walczących statków" wiąże się z rozszerzeniem pojęcia drapieżnych cen i że lojalnościowe zwroty podnoszą nowy problem z zakresu interpretacji rozporządzenia nr 4056/86.

102 Po trzecie, skarżąca współpracowała z Komisją jako członek Cewal. Cewal zaprzestała nadużyć wiele miesięcy przed wysłaniem pisma w sprawie zarzutów z 1990 r., a także usiłowała aktywnie pomagać Komisji w rozwiązaniu konfliktu prawodawstw obejmującego Wspólnotę Europejską, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz państwa Afryki Zachodniej i Środkowej. Ta otwarta na współpracę postawa powinna zostać uznana za okoliczność łagodzącą na podstawie wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (Dz.U. 1998, C 9, s. 3, zwanych dalej „wytycznymi").

103 Wreszcie po czwarte, obliczenie grzywny na podstawie czasu trwania naruszeń było błędne. Jako że czas trwania nadużyć „[oscylował] pomiędzy półtora roku a dwoma latami", skarżąca nie rozumie, dlaczego Komisja podwyższyła bez uzasadnienia kwoty grzywien z 15 do 20%, w zależności od nadużycia, począwszy od pierwszego roku naruszenia, czyli w sposób „zdecydowanie bardziej znaczący", niż na to pozwalają praktyka Komisji i wytyczne.

104 Komisja odpiera te argumenty.

105 Po pierwsze, w odniesieniu do poważnego charakteru nadużyć Komisja uważa, że zmniejszenie się udziału Cewal w rynku w okresie, w którym zostały popełnione naruszenia, skorelowane ze zwiększeniem się udziału konkurenta, nie może podważyć jej oceny opartej głównie nie na udziale Cewal w rynku, ale na wielu innych elementach, wśród których znajdują się zwykłe stawki przewozowe stosowane poza praktyką „walczących statków", które były wyższe od kosztów ponoszonych przez członków i świadczyły o słabej konkurencji. Komisja przypomina, że w każdym razie wyrok Sądu w sprawie CMB potwierdził poważny charakter naruszeń.

106 Po drugie, w odniesieniu do rzekomo nowego charakteru skazania za nadużycie zbiorowej pozycji dominującej stwierdzonej w decyzji 93/82 i wynikającego z tego, zgodnie z orzecznictwem, zakazu nałożenia grzywny, Komisja przypomina najpierw wyrok Sądu w sprawie CMB, według którego zgodne z prawem było nieuwzględnienie wspomnianego rzekomo nowego charakteru pojęcia zbiorowej pozycji dominującej, ponieważ cel zarzucanych nadużyć nie przedstawia żadnego nowego charakteru w prawie konkurencji. Komisja przypomina także, że wyrok Trybunału w sprawie CMB wyraźnie wykluczył, aby praktyki ukarane w decyzji 93/82 stanowiły definicję nowej praktyki stanowiącej nadużycie.

107 Po trzecie, w odniesieniu do argumentu skarżącej dotyczącego jej rzekomo otwartej na współpracę postawy, a przede wszystkim okoliczności, że Cewal szybko zaprzestała nadużyć, Komisja utrzymuje, że wytyczne odwołują się wyłącznie do praktyki Komisji w zakresie grzywien nakładanych na podstawie art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 i art. 65 ust. 5 EWWiS, a nie grzywien nakładanych na podstawie art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 4056/86. Zakładając jednakże, że możliwe jest zastosowanie wytycznych przez analogię do niniejszej sprawy, skarżąca nie może powołać się na okoliczność łagodzącą w niniejszym przypadku, ponieważ dobrowolne zaprzestanie naruszenia, przed wszczęciem dochodzenia przez Komisję, już zostało w sposób wystarczający uwzględnione przy obliczaniu czasu trwania naruszenia i ponieważ przedsiębiorstwo może powołać się na pkt 3 tiret trzecie wytycznych tylko wtedy, gdy zaprzestanie jego zachowania stanowiącego nadużycie zostało spowodowane inter-

wencją Komisji (wyrok Sądu z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawach połączonych T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 i T-252/01 Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1181, pkt 341). W odniesieniu do argumentu dotyczącego pomocy udzielonej Komisji przez skarżącą w ramach konfliktu prawodawstw Komisja odpiera go, odwołując się do wyroku Sądu w sprawie CMB.

108 Wreszcie w odniesieniu do argumentu skarżącej dotyczącego czasu trwania naruszeń Komisja uważa, że zakładając, iż mają zastosowanie wytyczne, podwyższenie kwoty grzywny może wynosić na podstawie pkt 1 B wytycznych nawet 50% w przypadku naruszeń o średnim czasie trwania (co do zasady od roku do pięciu lat), co umożliwia podwyższenie o 10% rocznie, włączając także pierwszych dwanaście miesięcy naruszenia. Komisja wyjaśnia, że takie podwyższenie stanowi w jej przypadku utrwaloną praktykę.

— Ocena Sądu

109 Na wstępie należy przypomnieć, że wbrew temu, co twierdzi Komisja, wytyczne znajdują zastosowanie przez analogię do naruszeń przepisów transportowych, które zostały stwierdzone i za popełnienie których nałożono sankcje na podstawie rozporządzenia nr 4056/86, a w związku z tym mają zastosowanie w niniejszej sprawie (ww. wyrok w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji, pkt 242 i wyroki Sądu z dnia 11 grudnia 2003 r.: w sprawie T-66/99 Minoan Lines przeciwko Komisji, Rec. s. II-5515, pkt 270 i w sprawie T-65/99 Strintzis Lines Shipping przeciwko Komisji, Rec. s. II-5433, pkt 158; zob. także podobnie wyrok Sądu z dnia 30 września 2003 r. w sprawach połączonych T-191/98 i od T-212/98 do T-214/98 Atlantic Container Line i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-3275, pkt 1525, 1528 i 1571).

110 Poza tym okoliczność, że Trybunał w swym wyroku w sprawie CMB stwierdził nieważność art. 6 i 7 sentencji decyzji 93/82 tylko z tego powodu proceduralnego, że przedsiębiorstwa, na które nałożono grzywnę w zależności od stopnia ich uczestnictwa w naruszeniach, nie były adresatami pisma w sprawie zarzutów z 1990 r., które określało tylko Cewal jako potencjalnego adresata grzywny, nie narusza ważności części decyzji 93/82 dotyczących charakterystycznych cech nadużyć popełnionych przez Cewal, w tym tych, które mogą być uwzględnione przy obliczaniu grzywny nałożonej na skarżącą. W ramach prawa do nieograniczonego orzekania na podstawie art. 21 rozporządzenia nr 4056/86, w rozumieniu art. 229 WE, w celu dokonania oceny kwoty grzywny nałożonej na skarżącą w zaskarżonej decyzji Sąd może zatem skutecznie się do niej odwoływać.

W przedmiocie wagi nadużyć

111 Należy przypomnieć, że w decyzji 93/82 (motywy 102 i 103), Komisja uznała, że rozpatrywane nadużycia są poważne i zostały popełnione umyślnie. Zresztą w piśmie w sprawie zarzutów z 2003 r. (motywy 31–61), a następnie w zaskarżonej decyzji (motywy 67–84) Komisja nadal uznaje rozpatrywane nadużycia za poważne naruszenia. Uważa w szczególności, że miały one wpływ na całość rynku (żeglugę morską pomiędzy Morzem Północnym a Kongiem).

112 Należy także przypomnieć, że w ramach swych żądań głównych mających na celu stwierdzenie nieważności decyzji 93/82 skarżąca zakwestionowała istnienie naruszeń w rozumieniu art. 81 WE i 82 WE, kwalifikację zbiorowej pozycji dominującej członków Cewal, a także bezprawny charakter praktyk związanych z „walczącymi statkami" i umowami o lojalności. Jednakże nie zaprzeczyła ona, że rozpatrywane

praktyki były stosowane w celu wykluczenia jedynego konkurenta obecnego na rynku, tak że skarżąca niesłusznie podważyła poważny i umyślny charakter rozpatrywanego nadużycia.

113 Należy zatem oddalić zastrzeżenie oparte na braku poważnego charakteru rozpatrywanych nadużyć.

W przedmiocie rzekomo nowego charakteru naruszeń

114 Należy przypomnieć, że w decyzji 93/82 (motywy 116–119) Komisja stwierdziła, że rozpatrywane nadużycia nie przedstawiają nowego charakteru i że obniżenie grzywny nie jest uzasadnione. W wyroku w sprawie CMB (pkt 248) Sąd orzekł, że rozpatrywane naruszenia nie przedstawiają nowego charakteru. Wspomniana ocena została wyraźnie potwierdzona przez Trybunał w odniesieniu do praktyki „walczących statków" (wyrok Trybunału w sprawie CMB, pkt 120).

115 W piśmie w sprawie zarzutów z 2003 r. (motywy 63–67), a następnie w zaskarżonej decyzji (motywy 101–106) Komisja nadal utrzymuje początkowe podejście.

116 Sąd uważa, że nie ma zatem żadnego powodu, aby odejść od swojej wcześniejszej oceny. Należy w związku z tym stwierdzić, że cel zarzucanych praktyk stanowiących nadużycie, czyli wykluczenie jedynego konkurenta na rynku, nie przedstawia żadnego nowego charakteru w prawie konkurencji.

117 Należy zatem oddalić zastrzeżenie oparte na rzekomo nowym charakterze rozpatrywanych naruszeń.

W przedmiocie podnoszonej współpracy z Komisją

118 Przede wszystkim w odniesieniu do pomocy udzielonej podobno przez Cewal Komisji w negocjacjach z państwami trzecimi lub OECD należy stwierdzić, że w wyroku w sprawie CMB (pkt 239) Sąd orzekł, że taka pomoc nie miała żadnego wpływu na kwotę grzywny nałożonej z tytułu trzech naruszeń art. 82 WE.

119 W tym względzie Sąd uważa, że nie ma żadnego powodu, by odejść od swojej wcześniejszej oceny.

120 Następnie w odniesieniu do podnoszonej współpracy skarżącej mającej związek z zaprzestaniem naruszeń po pierwszej interwencji Komisji należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Komisja nie może być zasadniczo zobowiązana ani do uwzględnienia kontynuacji naruszenia jako okoliczności obciążającej, ani do uznania zaprzestania naruszenia za okoliczność łagodzącą (wyrok Sądu z dnia 20 marca 2002 r. w sprawie T-31/99 ABB Asea Brown Boveri przeciwko Komisji, Rec. s. II-1881, pkt 213). Obniżenie byłoby bowiem zastosowane dwukrotnie wraz z uwzględnieniem czasu trwania naruszenia przy obliczaniu grzywien. W konsekwencji Komisja nie może być w żaden sposób zobowiązana do przyznania w ramach przysługującego jej uznania obniżki grzywny z uwagi na zaprzestanie oczywistego naruszenia, niezależnie od tego, czy to zaprzestanie miało miejsce przed jej interwencją czy też po niej.

121 Należy zatem oddalić zastrzeżenie oparte na podnoszonej współpracy skarżącej z Komisją.

W przedmiocie czasu trwania naruszeń

122 Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z decyzją 93/82 i w stosownym przypadku ze stwierdzeniami dokonanymi przez Sąd w wyroku w sprawie CMB (pkt 241 i 242) porozumienie z Ogefrem stanowiło naruszenie od momentu wejścia w życie rozporządzenia nr 4056/86, czyli od dnia 1 lipca 1987 r. do końca września 1989 r., a zatem przez dwa lata i trzy miesiące. Naruszenie związane z porozumieniami o lojalności trwało od dnia 1 lipca 1987 r. do końca listopada 1989 r., czyli przez dwa lata i pięć miesięcy. Wreszcie nadużycie związane z praktyką „walczących statków" trwało od maja 1988 r. do końca listopada 1989 r., czyli przez półtora roku.

123 Rozpatrywane nadużycia wchodzą w zakres kategorii naruszeń o średnim czasie trwania (od roku do pięciu lat) w rozumieniu wytycznych. W tym względzie z pkt 1 B wytycznych wynika, że w przypadku naruszeń o takim czasie dodatkowa kwota grzywny z uwagi na czas trwania naruszenia może wynieść do 50% kwoty określonej na podstawie wagi naruszenia.

124 Wytyczne nie poruszają kwestii, czy pierwszy rok naruszenia uzasadnia podwyższenie o 10% kwoty grzywny określonej na podstawie wagi naruszenia. W tym względzie Sąd orzekł, że w świetle pkt 1 B wytycznych wydaje się, że bardzo krótki czas trwania naruszenia — czyli poniżej roku — uzasadnia jedynie nienałożenie żadnej dodatkowej kwoty oprócz kwoty określonej na podstawie wagi naruszenia (ww. wyrok w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji, pkt 283).

125 Wynika z tego a contrario, że w związku z tym, iż rozpatrywane nadużycia trwały ponad rok, Komisja słusznie stwierdziła implicite w zaskarżonej decyzji, że każdy pełen rok naruszenia może prowadzić do podwyższenia o 10% kwoty określonej na podstawie wagi naruszenia i że poniżej pełnego roku każdy ponad sześciomiesięczny okres może uzasadniać podwyższenie o 5%.

126 Dodatkowe kwoty grzywien w wysokości 20% w przypadku porozumienia z Ogefrem i porozumień o lojalności oraz 15% w przypadku nadużycia związanego z praktyką „walczących statków" są zatem uzasadnione.

127 W konsekwencji należy oddalić zastrzeżenie oparte na niesłusznym podwyższeniu kwoty grzywny z uwagi na czas trwania naruszenia.

128 Z powyższego wynika, że zarzut szósty należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu siódmego, opartego na naruszeniu zwyczajowej praktyki Komisji

— Argumenty stron

129 Skarżąca zasadniczo utrzymuje, że w sprawach dotyczących konferencji linii żeglugowych — abstrahując od niniejszej sprawy — Komisja zawsze określała grzywnę na podstawie obrotów w skali światowej zainteresowanych przedsiębiorstw w sektorze liniowego transportu morskiego, osiągnięte podczas roku obrotowego poprzedzającego rok, w którym została wydana decyzja nakładająca grzywnę.

Tymczasem Komisja w niewytłumaczalny sposób odeszła od tej praktyki, nie dostarczając obiektywnej i niedyskryminacyjnej podstawy do nałożenia grzywny. Ponadto skarżąca twierdzi, że Komisja odeszła od danych zamieszczonych w piśmie w sprawie zarzutów z 2003 r. i że wybór roku 1991, zamiast roku 2003, jest szczególnie arbitralny (wyrok Sądu z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-142/89 Boël przeciwko Komisji, Rec. s. II-867, pkt 133) i nieuzasadniony.

130 Komisja przypomina, że od wydania wytycznych w 1998 r. kwota grzywny nie jest już obliczana na podstawie obrotów przedsiębiorstwa, które popełniło naruszenie. W tym względzie zaskarżona decyzja rzeczywiście nie została oparta na obrotach skarżącej w celu obliczenia kwoty grzywny, ale na wszystkich innych elementach wskazanych w piśmie w sprawie zarzutów z 2003 r. Poza tym wybór roku odniesienia jest bez znaczenia, ponieważ w obydwóch przypadkach 10-procentowy próg obrotów skarżącej nie został przekroczony.

— Ocena Sądu

131 Należy przypomnieć, że przy ustalaniu kwoty grzywien w zależności od wagi i czasu trwania spornego naruszenia Komisja nie ma obowiązku traktować jako punktu wyjścia obliczenia tych grzywien kwot określonych na podstawie obrotu zainteresowanych przedsiębiorstw (wyrok Trybunału z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5425, pkt 255 i ww. wyrok w sprawie Bolloré i in. przeciwko Komisji, pkt 484 i 496).

132 Ponadto należy zauważyć, że Komisja nie jest związana swymi wcześniejszymi decyzjami, a zwłaszcza gdy przywoływane decyzje zostały wydane przed wejściem w życie wytycznych (zob. podobnie ww. wyrok Bolloré i in. przeciwko Komisji, pkt 650). W każdym razie wcześniejsza praktyka Komisji nie służy sama w sobie za ramy prawne dla grzywien w zakresie konkurencji, zważywszy, że ramy te są określone wyłącznie w rozporządzeniu nr 4056/86 (ww. wyrok w sprawie Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, pkt 191, wydany w ramach stosowania rozporządzenia nr 17 i znajdujący zastosowanie przez analogię w niniejszym przypadku).

133 Komisja mogła zatem słusznie odejść od swej wcześniejszej praktyki i nie uwzględnić obrotów skarżącej w celu obliczenia kwoty grzywny, tym bardziej że dysponuje ona szerokim zakresem uznania przy ustalaniu kwoty grzywien w celu spowodowania zmiany zachowania przedsiębiorstw w taki sposób, aby przestrzegały one reguł konkurencji (zob. podobnie i przez analogię ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 172 i ww. wyrok w sprawie Cheil Jedang przeciwko Komisji, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).

134 Poza tym należy stwierdzić, że wybór roku odniesienia jest neutralny do celów obliczenia 10-procentowego progu obrotów, którego nie można przekroczyć, ponieważ w świetle danych liczbowych dostarczonych w zaskarżonej decyzji i niepodważonych przez skarżącą kwota nałożonej grzywny jest niższa od tegoż progu w świetle obrotów skarżącej, zarówno w przypadku obrotów uzyskanych w roku 1991, jak i obrotów uzyskanych w roku 2003.

135 Z powyższego wynika, że należy oddalić zarzut siódmy jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu ósmego, opartego na nadużyciu władzy

— Argumenty stron

136 Skarżąca podnosi zasadniczo, że nienałożenie grzywny na CMDC można wytłumaczyć jedynie względami politycznymi niemającymi związku ze wspólnotowym prawem konkurencji, które zmierzają do uzyskania — nie atakując bezpośrednio Zairu (obecnie Republiki Kongo) za pośrednictwem CMZ, w której państwo zairskie ma 100% udziałów — zniesienia zairskiego systemu przydzielania towarów. Wiele elementów pozwala na utrzymanie tej tezy, takich jak okoliczności wszczęcia postępowania, które doprowadziło do wydania decyzji 93/82, w związku ze złożonymi do Komisji skargami dotyczącymi ustawodawstwa zairskiego i po tym, jak pewne negocjacje prowadzone przez Wspólnotę z Zairem w ramach dawnego konfliktu dotyczącego kodeksu Konferencji Narodów Zjednoczonych do spraw Handlu i Rozwoju (UNCTAD) zakończyły się niepowodzeniem. W decyzji 92/262/EWG z dnia 1 kwietnia 1992 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 85 i 86 traktatu EWG (IV/32.450 — Komitety armatorów francusko-zachodnioafrykańskich) (Dz.U. L 134, s. 1), wydanej równolegle do decyzji 93/82, Komisja także nie nałożyła grzywny w odniesieniu do afrykańskich linii transportowych. Ponadto osoby zajmujące kierownicze stanowiska wysokiego szczebla, w kraju lub w Komisji, miały oświadczyć przed wydaniem decyzji 93/82, odpowiednio, że prawo konkurencji nie jest najlepszym sposobem uregulowania kwestii transportu towarów w Afryce i że pojawiłby się problem polityczny w przypadku skazania CMZ na zapłatę grzywny. Wreszcie skarżąca podważa możliwość powoływania się przez Komisję na wyrok Sądu w sprawie CMB, jako że zarzut dotyczący nadużycia władzy został w owym czasie uznany za „zarzut całkowicie inny". W tych okolicznościach zaskarżona decyzja została wydana w celu innym niż cel podany do wiadomości (wyrok Trybunału z dnia 13 listopada 1990 r. w sprawie C-331/88 Fedesa i in., Rec. s. I-4023).

137 Komisja wskazuje, że nie dostrzega w nienałożeniu grzywny na CMDC oznak nadużycia władzy i odsyła do wyroku Sądu w sprawie CMB, który oddalił identyczny zarzut. Komisja podkreśla, że argumenty skarżącej przedstawione w ramach niniejszego zarzutu dotyczą okoliczności faktycznych sprzed wydania decyzji 93/82 i mają w rzeczywistości na celu ponowne podważenie zasadności wspomnianej decyzji.

Należy w tym względzie zauważyć, że skarżąca nawet nie próbowała zweryfikować, czy ustawodawstwo kongijskie, do którego obejścia — według skarżącej — zmierzała zaskarżona decyzja, jeszcze obowiązywało w momencie wydania tej decyzji.

— Ocena Sądu

138 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem decyzja jest dotknięta nadużyciem władzy tylko wtedy, gdy z obiektywnych, istotnych i spójnych czynników wynika, że została ona wydana wyłącznie lub w decydującej mierze w celu innym niż wskazany (wyrok Trybunału z dnia 25 stycznia 2007 r. w sprawie C-407/04 P Dalmine przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-829, pkt 99 i wyrok Sądu z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-143/89 Ferriere Nord przeciwko Komisji, Rec. s. II-917, pkt 68).

139 Należy także przypomnieć, że Sąd w pkt 238 wyroku w sprawie CMB oddalił argument oparty na nadużyciu władzy. W niniejszej sprawie skarżąca w żaden sposób nie dowiodła swego twierdzenia, jakoby argument, w przedmiocie którego Sąd orzekł w wyroku w sprawie CMB, był całkiem odmienny od argumentu, który ona obecnie podnosi. Przeciwnie, argumenty na poparcie zarzutu podniesionego w niniejszym przypadku wydają się w dużej mierze pokrywać z argumentem, który został poddany ocenie Sądu w 1993 r. i dotyczył decyzji 92/262. W każdym razie — jak stwierdził to Sąd powyżej w ramach badania zarzutu piątego (zob. pkt 96 powyżej) — Komisja miała prawo nie nałożyć grzywny na CMZ w decyzji 93/82 z uwagi na to, że jego sytuacja handlowa i finansowa była w owym czasie odmienna od sytuacji innych uczestników naruszeń. Zresztą nawet jeśli prawdą jest, że dochodzenie, które doprowadziło do wydania decyzji 93/82, zostało wszczęte przez Komisję po tym, jak pewne negocjacje prowadzone na drodze dyplomatycznej zakończyły się niepowodzeniem, fakt, że Wspólnota skorzystała najpierw bezowocnie z tej drogi, nie stanowi przeszkody do wykonywania przez Komisję jej kompetencji w zakresie konkurencji.

140 W każdym razie ze struktury i treści zaskarżonej decyzji wynika, że decyzja ta została wydana w celu złagodzenia uchylenia — w drodze wyroku Trybunału w sprawie CMB — grzywny pierwotnie nałożonej na skarżącą w decyzji 93/82 z tytułu naruszeń art. 82 WE, jakich się ona dopuściła. Nie wydaje się, aby rzekome powody wydania zaskarżonej decyzji podane przez skarżącą, przytoczone w pkt 136 powyżej, z których wszystkie pochodzą sprzed wydania decyzji 93/82, stanowiły rzeczywiste powody jej wydania, a zatem nienałożenie grzywny na CMDC nie stanowiło nadużycia władzy.

141 Należy zatem oddalić zarzut ósmy jako bezzasadny, a w związku z tym skargę w całości.

W przedmiocie kosztów

142 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu Sądu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Zgodnie z art. 87 § 3 akapit drugi regulaminu niezależnie od wyniku sprawy Sąd może nałożyć na stronę obowiązek zwrotu kosztów, które w rezultacie jej działania, niemającego uzasadnionego powodu lub podjętego w złej wierze, poniosła druga strona.

143 Wprawdzie Sąd orzekł, że Komisja nie naruszyła zasady rozsądnego terminu (zob. pkt 39–47 powyżej), ale należy przypomnieć, że Komisja ociągała się z ponownym wszczęciem postępowania administracyjnego. Pomiędzy wyrokiem Trybunału w sprawie CMB (z dnia 16 marca 2000 r.) a pismem w sprawie zarzutów z 2003 r. (z dnia 15 kwietnia 2003 r.) upłynęło bowiem około trzydziestu siedmiu miesięcy, to jest ponad trzy lata. Tymczasem — ponieważ Komisja nie wszczęła ponownie postępowania w odniesieniu do stwierdzenia naruszeń — sporządzenie pisma w sprawie zarzutów z 2003 r., dokumentu liczącego zaledwie dwanaście stron, nie wymagało dużego nakładu pracy. Należało bowiem opracować jedynie fragment dotyczący celu ponownego wszczęcia postępowania, streszczenie naruszeń stwierdzonych w decyzji

93/82, które zostały potwierdzone w wyrokach Trybunału i Sądu w sprawie CMB, fragment dotyczący sposobu obliczenia kwoty grzywny oraz podrozdział dotyczący przestrzegania terminów przedawnienia w świetle rozporządzenia nr 2988/74. Należy ponadto przypomnieć, że to opóźnienie, które nie zostało uzasadnione w przekonywający sposób oraz które skłoniło Komisję do zmniejszenia z jej własnej inicjatywy kwoty grzywny o 150 000 EUR, czyli o około 4% w stosunku do kwoty ustalonej w zaskarżonej decyzji, należy w pełni przypisać Komisji.

144 To opóźnienie leżało u źródła części skargi wniesionej przez skarżącą, a głównie jej zarzutu pierwszego.

145 Dokonując zatem słusznej oceny okoliczności sprawy, należy orzec, że skarżąca pokryje dwie trzecie kosztów własnych i dwie trzecie kosztów poniesionych przez Komisję, a Komisja pokryje jedną trzecią kosztów własnych i jedną trzecią kosztów poniesionych przez skarżącą.

Z powyższych względów

SĄD (czwarta izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) **Compagnie maritime belge SA pokrywa dwie trzecie kosztów własnych i dwie trzecie kosztów poniesionych przez Komisję, a Komisja pokrywa jedną trzecią kosztów własnych i jedną trzecią kosztów poniesionych przez Compagnie maritime belge.**

Czúcz Cooke Labucka

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 1 lipca 2008 r.

Sekretarz Prezes

E. Coulon O. Czúcz